

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Maszyny rolnicze i budowlane oraz urządzenia transportu bliskiego – jaki jest najlepszy sposób wyjścia z kryzysu?” (opinia z inicjatywy własnej)

(2011/C 218/04)

Sprawozdawca: **Virgilio RANOCCHIARI**

Współsprawozdawca: **Patrizio PESCI**

Dnia 15 lipca 2010 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

„Maszyny rolnicze i budowlane oraz urządzenia transportu bliskiego – jaki jest najlepszy sposób wyjścia z kryzysu?”

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 4 kwietnia 2011 r.

Na 471. sesji plenarnej w dniach 4–5 maja 2011 r. (posiedzenie z 4 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 151 do 3 – 8 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Europejski przemysł maszyn budowlanych i rolniczych doznał szczególnie dotkliwych skutków kryzysu w czasie, w którym następuje znacząca zmiana światowego popytu. Sektor ten jest jednak częścią bardzo konkurencyjnej i technologicznie zaawansowanej branży.

Na szczeblu UE potrzebne są niemniej działania mające zapewnić zrównoważony rozwój i konkurencyjność sektora i pozwalające na uniknięcie nadmiaru mocy produkcyjnych w produkcji UE w dłuższej perspektywie:

- ramy prawne, które nie ograniczałyby zdolności wytwórców do innowacji i opracowywania urządzeń odzwierciedlających potrzeby klientów;
- równe szanse w Europie dzięki skutecznemu nadzorowi rynku: organy nadzoru rynku i organy celne powinny skutecznie egzekwować stosowanie rozporządzenia nr 765/2008 i zaostrzyć kontrole na rynku europejskim;
- prawodawstwo dotyczące produktów i polityka handlowa zapewniające swobodny dostęp do rynków światowych;
- prawodawstwo europejskie, które uwzględniłoby stosunkowo zmniejszającą się rolę rynków europejskich; centrum rynku światowego coraz bardziej przesuwa się w kierunku Ameryki Południowej i Azji, a zatem należy przewidzieć wszelkie niezbędne środki, w tym ograniczenie biurokracji i wspieranie dobrowolnych środków podejmowanych przez przemysł, aby utrzymać w UE zakłady produkcyjne, których właścicielami są europejscy producenci;
- harmonizacja – w obrębie Europy i na skalę światową – wymogów dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego i ochrony środowiska;
- poprawa warunków pracy i środków wykonawczych w całej UE, aby uniknąć nadmiernych mocy produkcyjnych w przyszłości i dostarczyć bodźca do rozwoju nowych

produktów i nowych pomysłów dotyczących organizacji pracy w oparciu o wiedzę wszystkich zainteresowanych stron;

- program finansowania i zachęt w celu wsparcia konkurencyjności MŚP.

1.2 W kolejnych rozdziałach podane zostały dodatkowe i bardziej szczegółowe zalecenia wynikające z wysłuchania zorganizowanego 11 listopada 2010 r. w Bolonii w ramach EIMA (międzynarodowa wystawa maszyn rolniczych), w której udział wzięło wiele zainteresowanych stron.

2. Kontekst opinii

2.1 Europejski przemysł maszyn rolniczych i budowlanych zapewnia rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne zaspokojenie takich podstawowych potrzeb ludzkich jak wyżywienie coraz większej liczby ludności na świecie, zapewnienie mieszkań i niezbędnej infrastruktury.

2.2 Wysokie koszty gruntów w Europie skutkują zapotrzebowaniem na wysoce efektywne i innowacyjne rozwiązania w rolnictwie i budownictwie, które uplasowałyby przedsiębiorstwa europejskie w światowej czołówce technologicznej.

2.3 Podczas gdy zapotrzebowanie w Europie ulega stagnacji, rynki w Azji, Ameryce Łacińskiej Afryce i krajach Wspólnoty Niepodległych Państw rozwijają się szybko i będą nadal tak czynić. Powstały zatem inne podmioty światowe, które stają się konkurencyjne, nawet poza własnymi rynkami krajowymi.

2.4 Światowy kryzys finansowy wywarł znaczne negatywne skutki na oba sektory. Gdy pękła bańka na rynku nieruchomości, w drugiej połowie 2008 r., nastąpiło gwałtowne pogorszenie się koniunktury w sektorze maszyn budowlanych. W sektorze budownictwa nastąpiło radykalne ograniczenie inwestycji – w 2009 r. obroty spadły o 42 %. Ograniczenie to było spowodowane głównie brakiem możliwości finansowania dla klientów i zmniejszeniem działalności w zakresie budownictwa.

2.5 Później skutki kryzysu odczuł sektor maszyn rolniczych i chociaż spadek w 2009 r. był mniej wyraźny (- 22 %), w 2010 r. nie nastąpiło ożywienie, jak miało to miejsce w innych sektorach przemysłu, a spadek obrotów w całym 2010 r. jest szacowany na 9 %. Głównym czynnikiem był znowu brak możliwości finansowania dla klientów oraz niepewność.

2.6 Następują coraz większe zmiany popytu na produkty. Podczas gdy rynki poza Europą, na których obowiązują o wiele mniej rygorystyczne wymogi prawne, rozwijają się, popyt na produkty z UE, które są zgodne z coraz ścisłszymi przepisami w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska, obniża się. Powiększa to już i tak złożony asortyment produktów. Powoduje to również zmianę miejsc produkcji, ponieważ produkty, które nie są skierowane na rynek UE, są produkowane bliżej źródła popytu, co skutkuje utratą miejsc pracy w UE.

3. Maszyny rolnicze i budowlane – strategiczne znaczenie sektora, najbliższe wyzwania, struktura rynku

3.1 *Niewielkie ilości, wysoka różnorodność produktów – silne uzależnienie od dostawców*

Między obydwoma sektorami istnieje wiele podobieństw pod względem skali i zakresu produkcji działających w nich wytwórców.

Istnieją duże przedsiębiorstwa wielonarodowe produkujące bardzo różnorodne produkty obejmujące rodzaje urządzeń wykorzystywanych na najszerzą skalę, takie jak ciągniki rolnicze, czerpaki lub ładowarki samobieżne.

Jednocześnie istnieją wytwórcy tak różnorodni jak z jednej strony duzi producenci regionalni, a z drugiej MŚP, którzy produkują najpowszechniejsze rodzaje urządzeń, lecz znajdują sposób na przetrwanie dzięki zaopatrywaniu rynku w wysoce specjalistyczne produkty niszowe.

Zakres specjalizacji i różnorodność produktów oferowanych na rynku są często nieproporcjonalne do faktycznej wielkości wytwórcy. Stosunkowo zwyczajną sytuacją jest istnienie wytwórców produkujących do 200 różnych modeli, oferujących urządzenia przeznaczone do bardzo szczególnych celów i sprzedających mniej niż 1 000 sztuk rocznie; wielu innych radzi sobie sprzedając serie obejmujące mniej niż 100 sztuk każdego modelu rocznie.

3.2 *Zatrudnienie i produkcja*

3.2.1 *Rynek maszyn rolniczych ściśle odzwierciedla tendencje w sektorze rolniczym.*

Bez najnowszych urządzeń nie istniałby nowoczesny, efektywny i konkurencyjny sektor rolnictwa. Obecnie w rolnictwie pracuje ponad 10 mln osób. Chociaż liczba pracowników w tym sektorze obniża się, nadal można dostrzec istotne różnice między UE-15 a „nowymi” państwami członkowskimi, które przystąpiły do UE w 2004 r.

W UE-15 odsetek pracowników zatrudnionych w tym sektorze wynosi „jedynie” 4,0 %, natomiast w 12 nowych państwach członkowskich stanowią oni 13,4 % całej siły roboczej.

Z tego względu EKES jest zdania że rolnicy, lecz również przemysł, potrzebują silnej WPR, aby mogli nadal dokonywać inwestycji w badania i rozwój, a jednocześnie radzić sobie z ograniczeniami wynikającymi z prawodawstwa i zaspakajając zapotrzebowanie nabywców.

W sektorze maszyn rolniczych w 2008 r. około 4 500 wytwórców osiągnęło obroty rzędu 28 mld EUR. W sektorze tym pracuje 135 000 osób, a kolejne 125 000 zatrudnia sektor dystrybucji i konserwacji.

Dwie trzecie produkcji UE-27 koncentruje się w Niemczech, we Włoszech, Francji, w Hiszpanii i Wielkiej Brytanii, natomiast produkcja w 12 „nowych” państwach ogółem stanowi jedynie 7 % produkcji maszyn w UE.

3.2.2 *Sektor budownictwa w UE zatrudnia 7,1 % osób czynnych zawodowo.*

Produkcja maszyn budowlanych kształtuje się tak samo jak produkcja maszyn rolniczych – we Włoszech, w Niemczech, we Francji, w Hiszpanii i Wielkiej Brytanii produkuje się prawie trzy czwarte wszystkich tych urządzeń wytwarzanych w Europie. Ogółem w Europie istnieje około 1 200 przedsiębiorstw, których całkowite obroty wyniosły 31 mld EUR w 2008 r., przy czym w 2009 r. kwota ta obniżyła się do 18 mld EUR. Jest to spadek o 42 %.

W przemyśle tym bezpośrednio zatrudnionych było 160 000 pracowników. Szacuje się, że pośrednio w łańcuchu dostaw, sieci dystrybucji i konserwacji istnieje dodatkowo 450 000 miejsc pracy powiązanych z tym sektorem. Według szacunków przedsiębiorstw w 2010 r. liczba bezpośrednich miejsc pracy obniżyła się o 35 %, a pośrednich – o 20 %.

Zdecydowanie brakuje jednak wykwalifikowanego i młodego personelu. Badanie rynku pracy przeprowadzone przez Federację Przemysłu Technologicznego Finlandii potwierdza, że zwiększyły się trudności w rekrutacji wykwalifikowanego personelu. Niedobory dotyczą zawodów, które przez dziesięć lat znajdowały się w czołówce: spawaczy, przetwórców metali, mechaników i inżynierów.

3.3 *Uzależnienie od dostawców części i silników*

Wytwórcy europejscy z obu sektorów zawsze znajdowali się w światowej czołówce, jeśli chodzi o zaawansowaną technologię i jakość oferowanych urządzeń. Zaawansowana technologia – od w dużej mierze zautomatyzowanych funkcji i GPS o wysokiej rozdzielczości do wykorzystania w rolnictwie precyzyjnym do przekładni zmiennych bezstopniowych i elektroniki – musi być stosowana jako najnowocześniejsza praktyka w tych sektorach.

Z drugiej strony, konieczność działania w skrajnych warunkach (pył, błoto, lód, skrajnie wysoka lub niska temperatura) oznacza, że typowe części nie spełnią potrzeb ani nie zapewnią konkretnego dalszego potrzebnego rozwoju.

Wśród przedsiębiorstw panuje coraz większa obawa, że partnerzy europejscy w sektorze części mogą w przyszłości stać się niedostępni, a to oni dzięki wspólnemu opracowywaniu produktów mogliby zapewnić uplasowanie się w czołówce technologicznej.

Silniki są najważniejszą częścią przy opracowywaniu produktów i najważniejszym czynnikiem warunkującym zgodność z przepisami, lecz – w przeciwieństwie do sektora motoryzacyjnego – jedynie duże przedsiębiorstwa wielonarodowe mają zaplecze techniczne do ich produkcji.

Liczba niezależnych producentów silników maleje i zajmują oni marginalną pozycję na rynku. Większość producentów urządzeń musi polegać na dostawcach silników, którzy są kontrolowani przez ich konkurentów.

3.4 Znaczenie sieci dystrybucji i konserwacji

Sieć dystrybucji i konserwacji jest jednym z decydujących czynników warunkujących powodzenie wytwórcy. Urządzenia o tak dużym stopniu złożoności stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia, jeżeli nie są odpowiednio eksploatowane i konserwowane. Wymagają dobrze wyszkolonych pracowników systemów dystrybucji pomagających w wyborze najbardziej odpowiedniej technologii i zapewniających konserwację i naprawy wysokiej jakości, aby zagwarantować szybką i rzetelną obsługę potrzebną w przypadku skomplikowanych urządzeń, sprostać wysokim oczekiwaniom klientów, jeśli chodzi o ich działanie, i zapewnić obsługę sektorów, w których czynnikami są warunki klimatyczne, sezonowość i ścisłe terminy.

3.5 Skutki kryzysu gospodarczego dla wzrostu i produkcji

Oba sektory odczuły bardzo poważne skutki kryzysu gospodarczego, co nastąpiło w czasie, w którym popyt światowy był bardzo wysoki. Światowy popyt na sprzęt budowlany załamał się w czwartym kwartale 2008 r. W 2009 r. ogólna sprzedaż wytwórców europejskich obniżyła się o 42 %, co doprowadziło do utworzenia bardzo dużych zapasów i do bardzo niewielkiego wykorzystania mocy produkcyjnych. Jak wspomniano wcześniej, przez cały 2010 r. odnotowano dalszy spadek o 9 %, natomiast w Azji pod koniec 2010 r. popyt ponownie wzrósł.

W sektorze maszyn rolniczych skutki kryzysu dały o sobie znać później, ponieważ rolnictwo jest w mniejszym stopniu uzależnione od ogólnych warunków gospodarczych. W 2009 r. sprzedaż spadła jednak o 22 %, a w 2010 r. o kolejne 9 %.

W 2011 r. w obu sektorach oczekuje się jednocyfrowego wzrostu, czyli znacznie poniżej poziomu potrzebnego do tego, aby przywrócić sytuację sprzed kryzysu.

Podczas kryzysu głównym czynnikiem ograniczającym był brak dostępności kredytów – głównie dla klientów na finansowanie nowych urządzeń, lecz również dla wytwórców. Ponadto oczywiście również brak aktywności, zwłaszcza w sektorze budownictwa, ograniczył popyt na nowe urządzenia. Popyt w obu sektorach okazał się bardzo niestabilny.

4. Trudności i wyzwania, które pojawią się po kryzysie

Kryzys gospodarczy wyeksponował pewne szczególne cechy obu sektorów i spowodował bardzo trudną sytuację, która wymaga interwencji na szczeblu politycznym.

4.1 Brak wystarczającej liczby dostawców i fachowej wiedzy

Należy podkreślić, że w przemyśle maszyn budowlanych zachodzą obecnie znaczące, podstawowe zmiany.

Koncentracja rynku światowego coraz bardziej przesuwana się w kierunku Ameryki Południowej i Azji.

W 2005 r. 20 % ogólnego popytu światowego na urządzenia budowlane przypadało na Europę, zaś w 2014 r. będzie na nią przypadać jedynie 14 % ogólnego popytu światowego (1).

Najbardziej spektakularna zmiana zachodzi w Chinach i Indiach. Oczekuje się, że w 2014 r. w Chinach popyt na urządzenia budowlane będzie stanowić 34 % popytu światowego w porównaniu z jedynie 18 % w 2005 r., co oznacza, że w ciągu 9 lat zwiększy się on dwukrotnie.

Konsekwencje takich zmian mają pierwszorzędne znaczenie, ponieważ łączny popyt w Stanach Zjednoczonych i UE będzie stanowić jedynie 29 % popytu światowego.

Wskutek kryzysu znacznie nasiliła się tendencja do masowego przenoszenia produkcji w pobliże nowych rynków poza Europą. W związku z tym w Europie gwałtownie zmniejszyła się również liczba dostawców najważniejszych części. Dotyczy to nie tylko przenoszenia miejsc produkcji, lecz również niezbędnej wiedzy fachowej.

Ponieważ potrzeby i specyfika rynków zagranicznych i rynków europejskich są różne, brak europejskich dostawców najważniejszych części oferujących przystępne ceny, którzy w przyszłości mogliby realizować dostawy zgodne z potrzebami europejskimi, powoduje coraz większe obawy.

Innym problemem jest dostępność stali w sytuacji ożywienia gospodarki światowej, w której wzrost cen i środki protekcjonistyczne wywarłyby negatywne skutki na omawiany sektor, jak pokazują dane sprzed kryzysu.

4.2 Skutki dla zatrudnienia – starzenie się siły roboczej, brak wykwalifikowanego personelu i drenaż mózgow

Przemysł budowy maszyn w Europie zatrudnia 3,6 mln osób (2).

10 % z nich pracuje w przemyśle maszyn rolniczych i budowlanych. Zasadniczo jest to starzejąca się siła robocza – jedynie 20,1 % pracowników ma mniej niż 30 lat, zaś średnia ta w innych sektorach niefinansowych wynosi około 25 %.

Co do użytkowników, rolnicy stoją w obliczu takich samych problemów – jedynie 7 % wszystkich rolników europejskich ma mniej niż 35 lat. Rolnictwo i budownictwo jest mniej atrakcyjne dla pracowników niż inne sektory, ponieważ praca jest cięższa i mniej płatna niż w wielu innych zawodach w Europie.

(1) Dane pochodzą z Off Highway Research: www.offhighway.co.uk.

(2) Dane Eurostatu: „European business – Facts and figures” (Działalność gospodarcza w Europie – fakty i liczby), wydanie z 2009 r.

Niedobry wizerunek tej branży, który skutkuje brakiem uznania jej znaczenia dla całego społeczeństwa, niedoborem wykwalifikowanych pracowników i inżynierów oraz rozbieżnością między potrzebnymi umiejętnościami a kwalifikacjami dostępnymi na rynku pracy, różnorodność i rozbieżności w nazewnictwie kwalifikacji i krajowych świadectwach uzyskania różnych stopni naukowych, brak elitarnej edukacji w zakresie nauk przyrodniczych i inżynierskich – wszystkie te cechy, które charakteryzowały omawiany sektor, zostały spotęgowane przez kryzys gospodarczy.

Przedsiębiorstwa usiłowały jak najbardziej ograniczyć redukcję miejsc pracy. Jak jednak wspomniano wcześniej, w porównaniu z 2008 r. siła robocza zatrudniona w sektorze maszyn budowlanych zmniejszyła się o 35 %⁽³⁾.

Skutkiem kryzysu był również drenaż mózgow ukierunkowany na Daleki Wschód i Amerykę Południową, gdzie rynki są w lepszej kondycji i gdzie kryzys wywarł mniej dramatyczne skutki.

5. Działania niezbędne na szczelbu UE

5.1 Zapewnienie egzekwowania środków mających na celu zwalczanie nieuczciwej konkurencji

Przywóz niezgodnych z wymogami urządzeń budowlanych do UE oraz ich sprzedaż i eksploatacja pozostaje poważnym problemem dla europejskiego przemysłu maszyn budowlanych. Urządzenia wprowadzane po raz pierwszy do obrotu w UE muszą spełniać wszystkie obowiązujące wymogi bezpieczeństwa i ochrony środowiska. Państwa członkowskie powinny zapobiegać wprowadzaniu do obrotu w UE maszyn, które nie spełniają tych wymogów.

Jest to źródłem nieuczciwej konkurencji i zmniejsza zdolności działających w dobrej wierze dostawców do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej. To z kolei zagraża konkurencyjności europejskiego przemysłu maszyn budowlanych i zapewnianym przez niego miejscom pracy. Niespełniające wymogów urządzenia mogą z większym prawdopodobieństwem powodować wypadki i często nie spełniają wymaganych przez UE norm dotyczących ochrony środowiska.

Wytwórcy, którzy przestrzegają prawodawstwa UE, muszą obecnie mierzyć się z wyzwaniem, jaki stawiają przed nimi produkty wprowadzane do obrotu w UE na nieuczciwych warunkach po cenie stanowiącej niewielką część ceny rynkowej produktów zgodnych z wymogami. Władzom brakuje środków i zasobów umożliwiających rozwiązanie tego problemu, a przepisy nie są zawsze precyzyjne, jeśli chodzi o ochronę legalnych produktów.

Coraz więcej urządzeń niespełniających wymogów jest nielegalnie wprowadzanych do obrotu w UE, a organy nadzoru rynku i organy celne nie podejmują skutecznych działań, chociaż 1 stycznia 2010 r. weszły w życie bardziej rygorystyczne przepisy (rozporządzenie nr 765/2008).

Zalecenie: EKES wzywa Komisję Europejską i władze państw członkowskich do podjęcia wszelkich niezbędnych działań w celu zapewnienia uczciwej konkurencji na rynku UE oraz zagwarantowania równych szans wytwórcom, którzy muszą konkurować na skalę międzynarodową.

5.2 Należy podjąć właściwe decyzje w celu poprawy ochrony środowiska

Podobnie jak w przypadku sektora motoryzacyjnego, jednym z największych wyzwań dla obu sektorów są przepisy dotyczące emisji pochodzących z urządzeń samojezdnych. W porównaniu z sektorem motoryzacyjnym jednostkowe koszty zapewnienia zgodności urządzeń samojezdnych z wymogami są wyjątkowo wysokie, ponieważ produkcja i sprzedaż są znacznie niższe, a liczba różnych modeli znacznie większa.

Na następnym etapie emisji, który rozpoczyna się w 2011 r. (IIIB) i na kolejnym etapie planowanym na 2014 r. (etap IV) najważniejsze zanieczyszczenia zostaną ograniczone o ponad 90 % w porównaniu z obecnymi poziomami. Modyfikacje będą dotyczyć silników, lecz spowodują również podstawowe zmiany w projekcie całego urządzenia.

Technologie niezbędne do zachowania zgodności z tymi poziomami emisji wymagają zastosowania paliw o wyjątkowo niskiej zawartości siarki, które trudno jest uzyskać w Europie na potrzeby sektora urządzeń nieporuszających się po drogach i które z pewnością nie są dostępne poza Europą. Uniemożliwi to sprzedaż zarówno nowych, jak i używanych urządzeń poza Europą.

Przedsiębiorstwa wystąpiły o instrument prawny umożliwiający zwiększenie ilości silników przewidzianych już zgodnie z „elastyczną formułą” w ramach obowiązujących dyrektyw jako środek łagodzący skutki kryzysu. Wynikające z tego oszczędności w sektorze byłyby znaczne i nastąpiłyby kosztem jednorazowego zwiększenia emisji o około 0,5 %. Komisja Europejska uznała tę prośbę i przedstawiła dwa wnioski zmieniające odpowiednie dyrektywy. Wnioski te są obecnie rozpatrywane w Radzie i Parlamencie. Postępy są jednak w tym przypadku zbyt powolne, co może zmniejszyć planowane pozytywne skutki gospodarcze.

EKES zaleca jak najszybsze przyjęcie dodatkowych przepisów dotyczących elastyczności na następnym etapie prawodawstwa dotyczącego emisji wytwarzanych przez maszyny samojezdne nieporuszające się po drogach oraz podobnego wniosku w sprawie ciągników rolniczych.

Ograniczenie emisji sadzy i tlenków azotu w przyszłości będzie wymagać specjalnych technologii skutkujących większym zużyciem paliwa, a zatem większymi emisjami dwutlenku węgla. Wysiłki podejmowane przez wytwórców zapobiegły rzeczywistemu wzrostowi zużycia paliwa dzięki poprawie wydajności całego urządzenia. Nowe prawodawstwo dotyczące ograniczeń bądź redukcji emisji dwutlenku węgla powinno być zgodne z aktualnymi przepisami dotyczącymi emisji i powinno pozostawiać wystarczający czas na jego wprowadzenie po zakończeniu obecnych etapów emisji.

Zalecenie: Przed rozważeniem możliwości opracowania bardziej rygorystycznych lub nowych przepisów dotyczących tych samych produktów należy przeprowadzić ocenę wpływu na szczelbu UE z uwzględnieniem ewentualnych negatywnych skutków dla konkurencyjności przemysłu na rynku światowym i ewentualnych marginalnych praktycznych usprawnień tych urządzeń.

⁽³⁾ Dane pochodzą z CECE (Europejskiego Komitetu Maszyn Budowlanych).

5.3 Zaawansowany wiek urządzeń w eksploatacji – potrzeba programu złomowania urządzeń samojezdnych

Urządzenia używane w rolnictwie i budownictwie mają długi okres eksploatacji. Średni okres eksploatacji ciągników wynosi ponad 15 lat. Ciągłe ulepszanie efektywności środowiskowej nowych urządzeń wywiera zatem jedynie ograniczone i powolne skutki na ogólną efektywność środowiskową eksploatowanych urządzeń. Szybsze postępy można by w najlepszy sposób osiągnąć za pomocą zachęt do usuwania bardzo starych i powodujących zanieczyszczenia urządzeń z rynku. Podejście to ma wyraźne zalety w porównaniu z modernizacją starych urządzeń poprzez montaż układów oczyszczania spalin. Dostosowanie starych urządzeń poprzez montaż filtrów stwarza wiele dodatkowych problemów i powoduje braki efektywności pod względem ich bezpieczeństwa i działania.

EKES zaleca wprowadzenie programu złomowania, który byłby odpowiednim rozwiązaniem problemu starych i powodujących zanieczyszczenie urządzeń i który przyczyni się do utrzymania czystszej środowiska naturalnego i bezpieczniejszych warunków pracy.

EKES uważa, że wszelkie programy modernizacji układów oczyszczania spalin są nieprawidłowym rozwiązaniem problemu urządzeń powodujących zanieczyszczenia, które są eksploatowane na obszarach zabudowanych. Układy te nie rozwiązuje problemu i utrzymują hałaśliwe i niebezpieczne urządzenia w eksploatacji, a nawet mogą zwiększać ryzyko z powodu niewłaściwego montażu.

EKES zaleca również opracowanie zharmonizowanych wymogów dotyczących modernizacji układów oczyszczania spalin, nie tylko ze względu na możliwość redukcji spalin, lecz również w celu uwzględnienia ryzyka, które stwarzają po zamontowaniu w urządzeniach rolniczych i budowlanych.

5.4 Przedsiębiorstwa mogą sprostać wyzwaniu, którym są emisje dwutlenku węgla

Podobnie jak w przypadku sektora pojazdów poruszających się po drogach, do emisji dwutlenku węgla w omawianym sektorze przyczynia się głównie zużycie paliwa. Możliwości ograniczenia emisji gazów cieplarnianych należy ocenić w kategoriach konkretnej wydajności urządzeń, a nie jedynie na podstawie zużycia paliwa na kilometr, jak ma to miejsce w przypadku sektora motoryzacyjnego.

W ostatnich latach osiągnięto już znaczne ulepszenia, jeśli chodzi o bardziej wydajne urządzenia. W coraz większym stopniu ważnym czynnikiem warunkującym podejmowane przez klientów decyzji o zakupie stają się koszty eksploatacji w całym okresie żywotności urządzenia, których znaczną część stanowią koszty paliwa.

Aby jednak doprowadzić do optymalnego ograniczenia emisji dwutlenku węgla, optymalizację należy skoncentrować nie tylko na silniku jako źródle mocy, lecz na całym urządzeniu, zastosowaniach i procesie, oprócz wydajności eksploatacyjnej i ewentualnego wykorzystania alternatywnych niskoemisyjnych źródeł energii.

EKES wzywa instytucje UE i przedstawicieli państw członkowskich do wsparcia rynkowego i całościowego podejścia do ograniczania emisji dwutlenku węgla pochodzących z urządzeń samojezdnych. Ponieważ uniwersalne podejście nie jest możliwe, pragmatycznym i rozsądnym rozwiązaniem byłoby

opracowanie stosownych rozwiązań dla tych rodzajów urządzeń, które powodują najwięcej emisji (ciągników, kombajnów itd.) i pomiar ogólnej wydajności urządzeń (tj. zużycia paliwa na tonę zebranego zboża lub na kilometr nawierzchni drogi).

5.5 Główne znaczenie ma harmonizacja – na skalę europejską i światową – zarówno dla bezpieczeństwa drogowego, jak i środowiska naturalnego

Wraz z odchodzeniem rynków z Europy szybko wzrasta znaczenie zharmonizowanych na światową skalę przepisów i norm dotyczących produktów. Dotyczy to również harmonizacji wymogów bezpieczeństwa drogowego, czego brakuje obecnie w przypadku urządzeń budowlanych i niektórych pojazdów rolniczych.

Ponadto dla przemysłu europejskiego wyzwaniem jest ciągłe zaostrowanie wymogów europejskich w porównaniu z pozostałą częścią świata, co sprawia, że europejskie wersje urządzeń są albo zbyt drogie, albo niekompatybilne.

Jeśli chodzi na przykład o ochronę środowiska, przed przyjęciem i wdrożeniem w UE jakiegokolwiek prawodawstwa należy dokładnie rozważyć wpływ każdej decyzji podejmowanej na szczeblu UE.

Sektor maszyn rolniczych i budowlanych pomagał chronić środowisko poprzez ograniczanie wytwarzanych przez nich emisji, zgodnie z wymogami dyrektywy 97/68/WE dotyczącej maszyn samojezdnych nieporuszających się po drogach i dyrektywy 2000/25/WE dotyczącej ciągników. Doprowadzi to do znacznego ograniczenia ilości cząstek stałych zawieszonych w gazie (97 %), tlenków azotu (96 %) i dwutlenku węgla (85 %).

Przedsiębiorstwa podejmowały takie same wysiłki w odniesieniu do emisji hałasu – przez 10 lat starały się osiągnąć zgodność z odpowiednimi przepisami dotyczącymi emisji hałasu wytwarzanego przez 22 maszyny budowlane.

Ponadto funkcjonują już międzynarodowe normy mające zastosowanie do cyklu życia urządzeń, a normy dotyczące systemów recyklingu urządzeń do prac ziemnych były propagowane przez same przedsiębiorstwa.

Aby zapewnić przyszłą konkurencyjność produktów europejskich, kwestią najwyższej wagi jest zatem spójność przepisów i uregulowań na szczeblu światowym.

EKES wzywa instytucje UE i przedstawicieli państw członkowskich do wspierania tworzenia norm międzynarodowych, uczestnictwa w tym procesie i podejmowania działań w związku z ich opracowywaniem. EKG ONZ⁽⁴⁾ wydaje się odpowiednim organem do opracowania takich norm.

5.6 Warunki pracy i dialog społeczny w sektorze

Zarówno w sektorze maszyn rolniczych, jak i w sektorze maszyn budowlanych działa wiele małych i średnich podmiotów, w związku z czym konieczne są specjalne ustalenia dotyczące dialogu społecznego. Reprezentacja pracowników ma mniejsze znaczenie, a możliwości transnarodowej wymiany informacji są mniej liczne niż w sektorach, w których istnieją

⁽⁴⁾ Europejska Komisja Gospodarcza ONZ (Genewa, www.unece.org).

europäische Räte. Verschiedene Unternehmen, die in diesem Sektor tätig sind, zeigen jedoch eine gewisse Einheitlichkeit und benötigen eine solche gemeinsame organisierte Koordination und den Austausch. Es ist daher notwendig, den Dialog zwischen Unternehmen und Mitarbeitern zu verbessern.

In den Metall- und anderen Sektoren tritt Unsicherheit auf dem Arbeitsmarkt auf. Dies führt unter anderem zu unzureichender beruflicher Ausbildung und dem kontinuierlichen Verlust von erfahrenen und qualifizierten Mitarbeitern in anderen Sektoren. Diese Unsicherheit der Beschäftigung hat ebenfalls einen negativen Einfluss auf die Arbeitsbedingungen.

Zusammenfassung: Die KE sollte die Durchführung einer sektoralen Analyse der sich konzentrierenden Arbeitsbedingungen auf der Ebene der Arbeitsplätze befürworten. Wir empfehlen ebenfalls die Realisierung von Maßnahmen, die darauf abzielen, die Arbeitsbedingungen in der gesamten EU zu verbessern. Darüber hinaus ist die Frage der Überkapazität der Produktionskapazitäten in der Zukunft, wie zum Beispiel die, die während der Wirtschaftskrise entstanden sind, ein wichtiger Punkt für die Entwicklung neuer Produkte und neuer Ideen in Bezug auf die Arbeitsorganisation auf der Grundlage der gesamten interessierten Parteien.

5.7 In Europa sollte die junge und qualifizierte Arbeitskraft erhalten werden

Das Fehlen von qualifiziertem Personal, das Altern der Arbeitskraft, die Abwanderung von Arbeitskräften auf andere Kontinente sind einige der Probleme, die Einfluss auf den Maschinenbau- und Baugewerbebereich haben, wenn es um die Beschäftigung geht. Es wird zunehmend schwieriger, junge und qualifizierte Mitarbeiter in diesen Sektor zu locken. Industrie und Institutionen sollten weiterhin notwendige Investitionen in Ausbildung, Bildung und Weiterbildung über den Lebenszyklus hinweg tätigen, da dieser Sektor eine grundlegende Bedeutung für die europäische Industrie hat.

Ohne die höchste Ausbildungsqualität und junge qualifizierte Mitarbeiter hat die Zukunft keine Chance, da Innovationen technische Anforderungen an gut ausgebildete und kreative Ingenieure stellen. In verschiedenen Bereichen sollten Maßnahmen ergriffen werden, die auf die Mitarbeiter abzielen

Programme, die die Ausbildung und Weiterbildung sowie die Förderung der Produktivität der Mitarbeiter unterstützen; darüber hinaus sollten diese ebenfalls die Wertschöpfung und die daraus resultierenden Vorteile für die Arbeitgeber bei der Investition in Mitarbeiter und ihre Kompetenzen berücksichtigen. Die breitere Akzeptanz solcher Programme wird durch den Einbezug der interessierten Parteien in den gesellschaftlichen Dialog erreicht.

Zusammenfassung: Die Mitgliedstaaten sollten zusätzlich die Unterstützung der Industrie, wenn es um Ausbildung und Weiterbildung, die Weiterbildung über den Lebenszyklus hinweg und die Entwicklung von Qualifikationen, die mit der Maschinenbauindustrie verbunden sind, befürworten. Für die Zukunft haben insbesondere unterstützte Programme der Mitarbeiterrehabilitation eine große Bedeutung, bevor eine solche Situation eintritt.

5.8 KMU sollten im Zentrum der Innovationen stehen

Wie bereits in der Mitteilung vom 17. Juni 2010, „Politik der Industrie in der Globalisierung“, kürzlich von der DG für Industrie und Unternehmertum veröffentlicht, ist die Förderung der Innovationen in der Industrie ein zentrales Ziel der Politik, wenn es um die Förderung der Innovationen in der Industrie geht (in den Bereichen Maschinenbau und Landwirtschaft), ist der Zugang zu Finanzierung, der weiterhin ein Problem darstellt.

Obwohl KMU häufig kleine Unternehmen sind, die Innovationen auf den Markt bringen, sind die Möglichkeiten der Finanzierung von Innovationen eingeschränkt. In allen Mitgliedstaaten ist der Zugang zu Finanzierung ein Problem. Während der Finanzkrise haben sich die Kreditbedingungen verschlechtert. Insbesondere KMU in diesem Sektor sind betroffen. In diesem Zusammenhang haben die meisten Regierungen Programme der öffentlichen Finanzierung oder die Bereitstellung direkter staatlicher Unterstützung eingeführt.

Wir empfehlen daher, dass die Mitgliedstaaten und die Europäische Kommission die KMU in den Bereichen Maschinenbau und Baugewerbe durch Projekte und gezielte Investitionen unterstützen.

Bruksela, 4. maj 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON